

CONGRESUL PESCARILOR DIN ROMÂNIA (TULCEA, 10 - 11 Iunie 1923)

*dr. Laurențiu MĂNĂSTIREANU**

Înainte vreme, era o vorbă cum că „peștele este hrana săracului”, și pe bună dreptate, căci peștele mărunț, de mică valoare, precum somoteiul, ciortănica, linul, babușca, albitura, plătica sau roșioara, pește consumat de săteni, mai cu seamă sărat, în timpul muncilor agricole din vară, când pastrama sau brânza erau mai scumpe, costa doar câteva centime, pe când peștele mare (crapul peste 4 kg, somnul peste 10 kg) și peștele de lux (cega, nisetrul, păstruga, morunul) nu era accesibil ca preț decât orășenilor cu stare.

Pescuitul în toate apele din Dobrogea avea să sufere mult în urma celor doi ani de ocupație din timpul Marelui Război; în bălți și pe mare, nu s-a mai putut pescui, acestea aflându-se în zona de operații; nu s-au mai săpat canale noi și nus-au mai despotmoltit gârlele cu drăgile, ca altă dată, astfel încât apa proaspătă și peștele să intre pentru înmulțire în bălțile mari din Deltă; dubele (bărcile mari de năvod), mahoanele (cu care se transporta peștele) și parte din lotci, precum și uneltele pescărești (năvoadele, prostovoalele, avele pentru scrumbii, pentru crap, sau cele pentru babușcă) au fost rechiziționate de către inamic, iar plasele lăsate populației, uzate peste măsură, nemaifiind reparate la timp din lipsă de bani și materiale (catran, bumbac pescăresc, ață de in), aveau să putrezească; mulți dintre pescarii de meserie au fost mobilizați, o parte dintre ei nu se vor mai întoarce de pe front, alții vor reveni acasă bolnavi sau infirmi.

În aceste împrejurări, cu toate că pescuitul fusese reluat în mod excepțional, în toate apele țării, de la 1 martie 1919, fără să se mai țină seama de epoca de cruțare a peștilor în vederea reproducerii, care dura de regulă două luni, din aprilie până în iunie, cantitatea de pește vânat în acel an în apele regiunii Tulcea nu va reuși să acopere decât în mică măsură cererile populației înfometate¹.

În primăvara anului 1922, ministerul agriculturii și domeniilor a permis pescuitul babuștii și roșioarei chiar în timpul prohibiției, pescuitul celorlalte specii de pește fiind oprit de la 1 mai la 1 iunie st. v., iar începând de la 1 iunie st. n. același an, s-a permis în general pescuitul crăpăriei în

* Institutul de Istorie ecleziastică „Nicolae Bocușan” al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.

¹ Pentru anul 1919, se înregistrau 449.765 kg pește proaspăt și 112.445 kg pește sărat, iar pentru anul următor, 4.713.595 kg pește proaspăt și 3.206.618 kg pește sărat, v. *Monografia Camerei de Comerț și Industrie Tulcea*, Tip. „Dobrogea”, Tulcea, p. 38.

bălțile închise cu garduri și numai la garduri cu sacul, fiind cu desăvârșire oprit până la 1 iunie st. v., în bălțile propriu-zise². Ca urmare a crizei de alimente din primii ani de după război, în vederea limitării speculei de tot felul la care se dedau unii negustori, direcția pescăriilor din cadrul ministerului agriculturii și domeniilor avea să întocmească periodic tarife de prețuri maximale pe kilogram (en gros și en detail), cu care urma să se vândă peștele proaspăt, sărat sau afumat și produsele sale, de orice proveniență ar fi fost ele. Această însă, până în primăvara 1923, când, avea să se constate că prețurile de en gros înaintate în urmă cu un an, având în vedere scumpirea excesivă a tuturor materialelor pescărești și a cheltuielilor cu pescarii, nu mai erau corespunzătoare realității, și ca urmare, aprobând în parte și doleanțele pescarilor-vânători, ministerul avea să dispună întocmirea unei noi cote de engros cu care urma să se vândă în întreaga țară produsele pescărești de orice proveniență, din apele statului, din cele particulare sau chiar peștele importat.

Cât privește prețurile maximale en detail, după specii, acestea urmau să fie fixate prin ordonanțe date de către prefecturile de județ pentru comunele rurale, sau de către primării pentru comunele urbane, conform următoarelor norme: la prețul de en gros se adăuga beneficiul negustorului detailist, care, în nici un caz, nu putea fi mai mare de 20 la sută; la suma rezultată se mai adăugau și cheltuielile reale de ambalaj, expediere și transport pe căile ferate sau cu căruța, de la punctele de expediție sau din vadul bălților, până la punctele de desfacere, iar suma astfel rezultată reprezenta prețul de detaliu, cu care erau obligați să vândă produsele pescărești toți negustorii, indiferent dacă erau negustori pescari, băcani sau bodegari; din icrele negre, de morun și nisetru, proaspete și tescuite, o cotă de 75 la sută se vindea prin licitație publică, fiind libere în comerț și scoase de sub regimul prețului maximal, iar restul de 25 la sută din producție, se puneau în vânzare de către birourile statului pe prețul maxim din cota oficială³. La scurt timp însă, prin circulara nr. 47104 din 11 iunie 1923, direcția generală a pescăriilor anunța ministerul de interne că unele autorități prin ordonanțele date stabiliseră la vânzarea peștelui în detaliu niște prețuri exorbitante față de cele fixate după aceleași instrucțiuni de către birourile de desfacere în detaliu ale statului. Direcția pescăriilor reamintea că la stabilirea prețurilor trebuia să se ia de bază prețul de engros, al birourilor statului, la care să se adauge beneficiul detailistului (cel mult 20 de procente), plus spezele de ambalaj, expedieri, transport etc. care, deși

²„Monitorul Oficial” nr. 23 din 5 mai 1922, p. 1047; *idem* nr. 43 din 31 mai 1922, p. 2166.

³„Buletinul Oficial al Ministerului de Interne”, anul III, nr. 6-7, 15 martie-1 mai 1923, p. 111.

variază de la o localitate la alta după distanță, totuși nu puteau excede 15-20 bani și poate câte o dată chiar un leu la kg⁴.

În toamna aceluiași an, anul 1923, în plină campanie de pescuit, în cherhanale intrau mari cantități de pește, și cu toate acestea, prețurile pe piață erau ridicate; din presa vremii aflăm că în hala din piața „Grivița” din Constanța, la vremea aceea era abundență de crap, șalăi, somni până la 4 kg, însă crapul se vindea cu 20-22 lei/kg iar somnul atingea 24 lei/kg, și ca urmare, un pește ar fi costat peste 100 lei, prea scump pentru omul de rând. La punctul de vânzare de la Jurilofca (jud. Tulcea), unde se aducea peștele vânat pe lacul Razelm, și de unde se aproviziona și jud. Constanța, prețul kilogramului de pește era 14 lei, la care se mai adăugau 2 lei pentru gheață, 2 lei transportul cu autocamioanele, 2 lei pentru fondul convenit statului, deci pe antreprenor îl costa loco hală 20 lei/kg⁵. Și aceasta în timp ce, pe piața orașului, obișnuita carne de vacă se vindea cu 18 lei/kg, de bivoliță cu 16 lei, iar carnea de berbec cu 20 lei/kg.

În primăvara anului 1923, 40 de pescari de la Jurilofca își instalaseră talianele pe coasta mării, în punctul „Tăbăcăria” și la „Capul Midia”, își aduseseră bărcile, plasele, cârligele pentru prinderea calcanului, morunului, nisetrului și scrumbiilor, iar constănțenii și puneau speranța să fie pește pe piață; după două zile de la începerea lucrului, pe piață se vindea deja calcanul prins de aceștia, însă spre nemulțumirea populației, administrația pescăriilor din Tulcea avea să dispună ca din peștele ridicat de la Jurilofca, numai 30 la sută să fie dat spre consumul jud. Constanța, și acela să fie de calitate inferioară⁶.

An de an prețurile maximale pe kg stabilite de direcția pescăriilor statului aveau să crească, uneori și de câteva ori într-un an, după împrejurări, iar scumpirile aveau să fie motivate în parte pe seama pescarilor-vânători care solicitau mai tot timpul un spor la prețurile în vigoare. Urcarea continuă a prețurilor de vânzare a peștelui către consumator însă, se datora și greutatea cu care era transportat peștele de la cherhanale către piețele de vânzare, mai cu seamă pe timpul iernii când circulația pe Dunăre era întreruptă din cauza înghețului, iar peștele era scos din Delta cu săniile și suferea mai multe transbordări, în funcție de drumul urmat.

La începutul anilor '20 administrația pescăriilor Tulcea (Regionala IV) avea doar trei mahone, construite în anul 1917, care puteau transporta fiecare câte 27 tone de pește, un remorcher numit „Zolocari”, construit în anul 1903, echipat cu un motor de 75 CP, ce naviga cu 7 mile la deal, și un

⁴ *Idem*, anul III, nr. 12-17, 15 iulie-1 octombrie 1923, p. 171.

⁵ „Marea Neagră”, anul I, nr. 12 din 25 septembrie 1923.

⁶ „Dacia”, anul X, nr. 74 din 1 aprilie 1923.

vaporaș folosit mai mult la inspecții, „Razelm”, construit în 1908, de 100 CP, și o viteză în amonte de 9 km/h. Comerciantul Nicolae Armarache care construise o cherhana sistematică la Carmen Sylva (azi Crișan), pe brațul Sulina, închiriasă de la stat cranița „Constantin”, construită la Tulcea, din lemn, în 1905, cu o capacitate de 15 tone, iar Ichim Chirilof și Ivan Lisnic din Chilia Veche, închiriaseră de la stat mahona „Elisabeta”, construită în 1902, din lemn, capacitate 24 tone⁷.

În lipsa mijloacelor de transport și a unei legături permanente între cherhanale și piețele de vânzare, se întâmpla de multe ori ca peștele din Deltă, până să ajungă pe piața Galațiului să fie alterat și impropriu consumului, fapt pentru care medicii de acolo dispuneau aruncarea mărții în Dunăre-altă pierdere pentru pescari și cherhanagii.

În toamna anului 1928, Canon Graciov, mare proprietar și negustor de pescărie din Tulcea, văzând nevoia unei legături permanente pentru transportarea peștelui, va cumpăra un remorcher din Brăila căruia îi va pune numele „Graci”, cu care se vor face câte două curse pe săptămână, pe distanța Sulina-Galați (unde erau halele frigorifice) și retur: miercuri și sâmbătă plecarea din Sulina, joi și duminică din Tulcea, vineri și luni înapoiere din Galați⁸.

La stabilirea prețurilor produselor pescărești se ținea cont și de dificultățile de ambalaj: lăzile de lemn în care se transporta peștele proaspăt împănate cu gheață, peștele sărat sau cel afumat, precum și butoaiele în care se țineau la sare scrumbiile, rizeafca sau hamsiile, se deteriorau ușor din cauza deselor încărcări și descărcări. Se mai adăugau apoi omulțime de taxe: demanipulare, de transport la magazie și de depozitare, taxe către primărie și percepția fiscală, iar peste toate acestea trebuia adăugat și beneficiul negustorilor de pescărie.

Scumpirea pescăriei în primii ani după război avea să fie determinată și de producțiile scăzute ale bălților, acestea fiind în funcție de nivelul și durata apelor de inundație ale Dunării. În urma urcării temperaturii și a precipitațiilor abundente din primele luni ale anului 1923, apele crescute ale Dunării aveau să producă mari inundații. Un corespondent al ziarului „Universul”, anunța la 6 aprilie din Sulina, că satele din Deltă erau complet inundate, iar la cererea guvernului, Comisia Europeană a Dunării trimisese remorcherul „Ismail” cu 5 mahone pentru salvarea vitelor și avutului localnicilor care urmau să fie transportate la Tulcea, iar marina militară trimisese și ea o canonieră în ajutor; vitele mari care erau prin bălți la adăpost, fuseseră scoase la câmpie, însă, în lipsă de nutreț puteau pieri, căci

⁷ *Lista de bastimente marine române înscrise la 1 ianuarie 1926*, Brăila, 1926, *passim*.

⁸ „Oglinda Tulcei”, anul II, nr. 40 din 24 septembrie 1928.

din cauza frigului care persista, nici vegetația din păduri, care altădată era timpurie și putea hrăni o perioadă bună de timp vitele, la vremea aceea nu se găsea⁹.

Din cauza apelor mari care staționau și a timpului rece, pescuitul avea să fie oprit în acel an de la 14 mai până la 13 iunie st. n., și ca urmare era oprită și vânzarea în piețe sau prin restaurante a următoarelor specii de pește: nisetru, morun, cegă, păstrugă, bozar, viză, crap, șalău, lin, mreană, cosac, plătică, văduviță și raci¹⁰.

În toamna anului 1923, în urma inundațiilor mari din acel an, fiind abundentă de pește, la cherhanalele din Deltă se găseau stocate 350 mii kg de pește sărat, iar la cherhanalele din Vâlcov (jud. Ismail), erau 242 mii kg din speciile cele mai bune de nisetru și morun, de asemenea 85 mii kg de scrumbii de Dunăre, iar în lacurile sărate Sasic, Șagani și Alibeise aflau mari cantități de chefal, speciile Laban și Ostrainos¹¹. Timpul fiind favorabil, s-a continuat pescuirea chefalului în Deltă până la finele lunii octombrie, strângându-se circa două milioane de kilograme, fapt pentru care direcția pescăriilor analiza posibilitatea exportării lui industrializat sărat sau afumat, prin portul Constanța, către țările Orientului¹².

La început de noiembrie, pe piața Constanței, se găseau mari cantități de chefal, păstrugă și crap, însă, conform presei locale, la primire în hală, peștele în coșuri avea deja destinația precisă (angajații C.F.R., administrația financiară, primărie ș.a), iar peștele de calitate din hală, era apoi expus în vitrinele magazinelor de lux din localitate, timp în care, vânzători ambulanti vindeau din peștele mărunț adus de la Jurilovca cu 2 poli kilogramul¹³.

Pe piața internă, însă, avea căutare mai mult peștele proaspăt, de apă dulce, și mai puțin chefalul și calcanul. Cotidianul „Dimineața” din 25 februarie 1924 anunța că la depozitul societății „Delta Dunării” din halele frigorifice ale pescăriei statului din Galați, de unde se aproviziona întreaga țară, se găsea ambalat în lădițe și butoiașe de circa 15 kg neto, „pește chefal îndulcit cu sare de mare, gust delicios, cu prețul 1,50 lei bucata”¹⁴.

În iunie 1921, în halele Capitalei stătea expus din belșug calcanul proaspăt și sărat, care răspândea un miros greu; lumea nu cunoaștea gustul acestui pește de mare din cauza formei lui caracteristice și al mirosului neplăcut ce-l emana, iar negustorii erau obligați să-l vândă sub prețul de

⁹ „Universul”, anul XLI, nr. 94 din 14 aprilie 1923.

¹⁰ „Buletinul Oficial al Jud. Tulcea”, anul II, nr. 12 din 1 aprilie 1923.

¹¹ „Marea Neagră”, anul I, nr. 17 din 30 septembrie 1923.

¹² *Idem*, anul I, nr. 44 din 28 octombrie 1923.

¹³ *Idem*, anul I, nr. 47 din 4 noiembrie 1923.

¹⁴ „Dimineața”, anul XX, nr. 6213 din 25 februarie 1924.

achiziție, numai ca să scape de el, însă nu găseau amatori; direcția pescăriilor statului îl dădeau pescăriilor sub amenințare că li se confiscă garanțiile, cu toate că s-ar fi putut trimite la Constantinopol unde avea mare căutare¹⁵.

În aceste împrejurări dificile pentru ramura pescuitului, în vara anului 1923, în zilele de 10 și 11 iunie, în „Sala Teatrului” din Tulcea, local spațios care funcționa și ca cinematograful, avea să-și desfășoare lucrările primul Congres al pescarilor vânător din România Mare, la care aveau să participe după presa vremii circa 1.000 de pescari și 50 de delegați¹⁶. Printre personalitățile care au luat parte la congres s-au numărat: dr. Popescu Daia, directorul general al pescăriilor statului; Ion Tomov, senator și fost primar al Ismailului; avocatul N. Georgescu-Tulcea, deputat țărănist și liderul organizației locale; Șt. Polihroniade, administratorul pescăriilor statului Tulcea; dr. I. Călinescu, medicul veterinar al județului; Grigore Musculiu, primarul Tulcii și căpitanul Alexandru Chabert din Turtucaia¹⁷.

Lucrările primei zile aveau să fie deschise de institutorul Gh. Cristea, reprezentantul „Societății pescarilor vânători” din localitate, fost deputat, cunoscut tulcenilor care l-au avut comandant de companie în timpul războiului, și după cum se obișnuia, acesta va da citire unei telegrame adresată Suveranului și ministrului agriculturii și domeniilor Al. Constantinescu, după care se alege biroul congresului.

Apoi ia cuvântul căpitanul Al. Chabert, tulcean la origini, care avea să arate că actualul director al pescăriei statului, dr. Popescu Daia, studiasese multă vreme organizarea pescăriilor din Germania și publicase de curând, sub titlul *Pescăriile din alte țări și de la noi*, două însemnate articole în „Buletinul Institutului Economic Românesc”, în care arăta cum este organizată în Germania exploatarea pescăriilor, în concluzie, soluționarea problemei pescuitului constând în organizarea ei pe baze științifice și exploatarea de către societăți particulare, având controlul și sprijinul statului.

În articolele la care se făcea referire, se mai vorbea despre heleșteele din țară care se desființaseră din cauză că nu mai erau rentabile, pentru că se pusese restricție la lungimea peștelui care urma să fie vândut pe piață, ori în eleștee nu se putea ajunge la măsura reglementară, chiar la etatea de 6-7 ani.

¹⁵ „Universul”, anul XXXIX, nr. 123 din 3 iunie 1921.

¹⁶ *Idem*, anul XLI, nr. 157 din 11 iunie 1923.

¹⁷ Alexandre Chabert, născut la Tulcea în anul 1882, fiul unei familii de parizieni stabiliți aici, unde tatăl se ocupa cu comerțul de cereale; absolvise Liceul militar de la M-reș. Dealu, și luase parte ca ofițer la cele două războaie balcanice și la Marele Război, v. Mirel Giurgiu, *Omenia domnului Chabert*, în „Familia română”, anul 14, nr. 3 din septembrie 2013, pp. 165-167.

Apoi, spre deosebire de alte țări, la noi, transportul și vânzarea peștelui viu nu erau cunoscute; înainte de război, vagoanele frigorifice au lipsit, iar în anul în care avea loc congresul erau numai 8 vagoane de acest fel, iar alte mijloace de păstrare nu existau, fapt pentru care serviciul sanitar-veterinar confiscase în anii din urmă cantități însemnate de pește alterat și de raci, ori dacă ar fi fost dezvoltată industria alimentară, nu ar fi fost aceste pierderi, iar din peștele stricat, din lipsă de sare, gheață sau mijloace de transport, aflat pe la cherhanale, s-ar fi putut face îngrășămintă pentru terenurile de cultură sau pentru hrana vitelor și a păsărilor.

În articolele menționate se mai vorbea despre exploatarea bălților statului care se făceau regulă în dijmă sau regie. Tot peștele prins, atât partea pescarului cât și dijma datorată de acesta statului, se vindea la licitație de către funcționarii statului, iar pescarul nu lua decât banii care i se cuveneau părții sale. Direcția pescăriilor care căuta a face exploatarea tuturor bălților sale în regie sau dijmă, dădea în concesiune numai acele ape care erau bănuite că nu ar renta suficient.

Și lucrările de curățire a bălților de comunicare a lor cu Dunărea și între ele, la vremea aceea se făceau într-o proporție prea mică, singurele lucrări mai de seamă executate de minister înainte de izbucnirea războiului, cuscopul îndulcirii apelor sărate, fiind canalele „Regele Carol” și „Principele Ferdinand”, care legau Dunărea cu unele dintre cele mai bune lacuri de pescuit, Razelmul, respectiv Dranovul.

Politica economică în chestiunea pescăriilor de apă dulce, după dr. Popescu Daia, era mai mult fiscală, decât de producție și socială; nu exista nici o școală, laborator sau măcar cursuri practice de pescuit și de piscicultură, iar tot personalul direcției pescăriilor nu urmărea vreo școală specială în acest scop.

Mai era apoi problema spinoasă a respectării perioadei de cruțare a peștilor în epocile de reproducție, care producea mari neazuri pescarilor vânători; conform legii și regulamentului pescuitului, pe Dunăre, Prut și Marea teritorială și în toate bălțile care stăteau în comunicație cu ele, pescuitul era oprit de la 1 aprilie până la 1 iunie; acest interval pe stil vechi, începea cu 12 zile mai târziu, iar acum, după stilul nou, adoptat de administrația pescăriilor, cu 12 zile mai devreme, și cu toate acestea, în primăverile călduroase, perioada efectivă de reproducere a multor specii de pești se încheia înainte de terminarea epocii oficiale de liniște absolută, fapt pentru care pescarii erau tentați să încalce legea.

După Popescu Daia, la noi în țară, ne lipseau și lucrările de popularizare asupra pescăriilor și pisciculturii, iar literatura pescărească populară, era aproape necunoscută¹⁸.

După căpitanul Chabert, ia cuvântul institutorul tulcean Gh. Cristea care face un lung istoric al pescuitului din țara noastră arătând starea deplorabilă a pescarului și marea cerință a consumatorilor. Gh. Cristea face comparație între prețul de la acea vreme al diferitelor alimente și cel al peștelui, constatând că, pe când primele s-au scumplit cu 100 %, peștele s-a scumplit cu cel mult 10 %. De asemenea, cotacerută pescarilor de stat, pentru peștele vânat, era considerată prea mare, ridicându-se în unele locuri până la 40 %, ținând cont că statul nu pierdea nimic, iar pescarul risca năvoadele, setele, vintirele și alte unelte.

Pentru a obține un preț mai avantajos, spune Gh. Cristea, pescarul își primejduia situația, recurgând la contrabandă în repetate rânduri.

Menționăm că la vremea aceea, având în vedere că unii pescari vindeau peștele prin comune prin contrabandă, în loc să-l aducă la cherhanale, prin circulara nr. 869 din 10 februarie 1923, prefectul județului Tulcea, avocatul Ctin. Țigău, dăduse dispoziții autorităților locale să ia măsuri împotriva acestora, precum și împotriva celor care băteau peștele cu sandola-fapt oprit de Legea pescuitului; peștele trebuia confiscat, iar dacă nu aveau acte de proveniență, respectivii urmau să fie trimiși în judecată, iar peștele să fie vândut populației cu prețurile din cotă¹⁹.

Buletinele oficiale ale vremii consemnează multe sentințe ale judecătoriilor Ismail și Chilia Nouă prin care sântence de pe malul drept al brațului Chilia, din comuna Lascăr Catargiu (azi Plauru) respectiv comuna Chilia Veche, care de regulă mergeau cu marfă (lapte, ouă, păsări, ș.a.) pe piețele acelor orașe, erau condamnate la plata unor amenzi pentru contravenții la Legea pescuitului, amenzi care nefiind plătite la timp erau transformate în zile de închisoare corecțională²⁰. Conform legii, era oprit a vinde sau expune spre vânzare „pește proaspăt, ori de unde ar proveni el sau a cărui greutate sau dimensiune nu corespunde celor cerute de regulament sau a cărui pescuire este interzisă în acest timp” (art. 24).

Sub titlul *Contrabanda de pește la Tulcea*, săptămânalul dobrogean „Marea Neagră” din 6 februarie 1924 scria că, în urma unor denunțuri, au fost prinși mai mulți agenți de pescărie din regiunea Tulcii care treceau

¹⁸ „Buletinul Institutului Economic Românesc”, anul II, nr. 3 din martie 1923, pp. 171-180; *idem*, nr. 4 din aprilie 1923, pp. 243-254.

¹⁹ „Buletinul Oficial al Jud. Tulcea”, anul II, nr. 7 din 15 februarie 1923.

²⁰ „Buletinul Oficial al Basarabiei”, nr. 35 din 1 decembrie 1923, p. 1074; *idem*, nr. 38 din 22 decembrie 1923, p. 1174.

cantități mari de pește în Basarabia²¹. Dreptul de pescuit în bălțile și canalele cu stufării din sudul Basarabiei (Cartal, Doluchioi, Papernaia, Dolgaia, Sofianș.a.) fusese arendat prin licitație de stat, însă producția pe hectar luciu de apă era scăzută urmare a anilor trecuți, în care se pescuise fără cruțare și regulă²².

La Vâlcov (jud. Ismail), cel mai mare centru pescăresc de la mare, peștele se vindea la licitație, sub ochii autorităților, peste prețurile maxime, căci primăria locală percepea o dijmă asupra icrelor negre și a peștelui vânat în gurile Dunării și în Marea Neagră de pescarii particulari și de cei înscriși în cele câteva cooperative din localitate; în schimbul acestei dijme, primăria angaja cheltuieli pentru punerea geamandurilor care marcau zona de pescuit, precum și pentru curățitul și închiderea unor canale, cu scopul de a crea adăposturi pentru înmulțirea peștelui²³.

Fiind o regiune mai retrasă de lume și greu accesibilă organelor de control, la Vâlcov nu se respecta nici perioada de cruțare a peștelui fixată în birourile ministerului din Capitală, aceeași pentru toate apele țării. În anul 1924, în perioada de cruțare, când pescuitul conform legii era oprit, comandantul plutonului de grăniceri din Vâlcov, după câteva zile de cercetări, avea să surprindă peste 1.500 de carmace aruncate în mare la gurile brațului Chilia; la scoaterea lor, a rezultat cantitatea de 300 kg morun, iar ascunsă în stuf, s-a găsit încă pe atâta; surprinși asupra faptului, pescarii au încercat să mituiască grănicerii, însă aceștia au confiscat banii, cârligele și lotcile și au întocmit acte de trimitere în judecată²⁴.

Cu ocazia celui de-al doilea Congres al pescarilor-vânători, care avea să se desfășoare la Ismail, în 29 iunie 1924, motivând că epocile de cruțare nu corespundeau în general și în special la mare, cu perioadele efective de reproducere a peștilor, pescarii aveau să solicite printr-un memoriu ministerului agriculturii și domeniilor ca timpul oprit să nu se extindă asupra Dunării și Mării, întrucât asemenea măsuri nu erau luate și în țările vecine²⁵. Revărsările mari de apă din anul acela aveau să aducă însemnate cantități de pește în toate bălțile, iar recolta se anunța bogată; pescuitul avea să fie îngăduit la începutul lunii iunie, însă apele erau încă foarte mari, așa

²¹ „Marea Neagră”, anul I, nr. 122 din 6 februarie 1924.

²² Ion N. Evian, *Din bogățiile Basarabiei: pescăriile*, în „Independența Economică”, anul II, nr. 5 din 1-15 martie 1919, pp. 8-14.

²³ *Primăria orașului Vâlcov jud. Ismail, Bugetul general pe anul 1933/1934*, Imprimeria Chișinău, 1933, pp. 12-16.

²⁴ „Universul”, anul XLII, nr. 134 din 13 iunie 1924.

²⁵ „Curierul Basarabiei de Sud”, anul I, nr. 6 din 6 iulie 1924.

că pescuitul se făcea numai în japșe, în bălți și în larg cu cârlige și carmace pentru vânarea somnului, nisetrului, morunului și cegăi²⁶.

În cuvântarea sa, institutorul Gh. Cristea avea să ridice și problema numărului de pescari din Delta Dunării care, după statistica prezentată de acesta, se micșorase de la 2.806 în 1921 cu 500 la începutul anului 1923, aceștia ducându-se să lucreze la muncile câmpului sau în porturi. Din cauzele de mai sus, producția de pește scăzuse, de la 7.622.570 kg în 1920, la 6.876.319 kg în anul următor, și la 5.505.868 kg în anul 1922.

Soluție la toate problemele, după Gh. Cristea, ar fi fost numai unirea în cadrul „Societății pescarilor vânători” din Tulcea, de curând înființată, care avea drept scop apărarea intereselor pescărești și înființarea unui depozit cu instrumente pentru pescari, și care își propunea să lupte împotriva speculei ce se făcea cu peștele, deoarece vânzarea urma să se facă direct de la pescari.

Inaugurată la 15 august 1923, societatea respectivă condusă de Gh. Cristea și de comerciantul de pescărie tulcean Mitică Luca, la finele aceluiași an avea să ajungă la un capital de 88.100 lei, și să realizeze un beneficiu net de 82.000 lei, acesta fiind împărțit pescarilor care au adus peștele prins la cherhanaua societății sau pe piața orașului Tulcea, câte 20 de bani de fiecare kg, iar restul împărțit societăților²⁷. Pescarilor care predau peștele societății li se plătea pe loc o primă de încurajare de 25 bani la kg, iar pentru înființarea de filiale sau societăți noi, societatea tulceană dispunea de oameni pricepuți care se puteau deplasa oriunde pentru oferirea de sfaturi²⁸.

În primăvara anului 1925, membrii societății vor hotărî lichidarea acesteia și transformarea ei într-o cooperativă de pescuit, cu același nume, având ca scop de a exploata pescuitul în bălțile proprietatea comunelor respective sau a Statului, și exploatarea în concesie sau arendă, de a desface în comun produsele sau fabricatele, de a organiza o secție de consum pentru a procura locuitorilor articole de primă necesitate, și de a organiza eventual o secție de bancă; capitalul noii cooperative era de 180 mii lei, din care vărsat 20 mii lei, restul urmând a fi vărsat în doi ani, iar consiliul de administrație era format din 64 membri²⁹. După războiul 1916-1918, cu scopul de a apăra interesele pescarilor față de cherhanagii și pentru a

²⁶ „Argus”, anul XV, nr. 3335 din 6 iunie 1924.

²⁷ „Dobrogea Jună”, anul XVII, nr. 189 din 18 august 1923; *idem*, anul XVIII, nr. 96 din 26 aprilie 1924.

²⁸ „Marea Neagră”, anul I, nr. 206 din 20 mai 1924.

²⁹ „Dobrogea Jună”, anul XIX, nr. 71 din 28 martie 1925; „Monitorul Oficial” nr. 149 din 10 iulie 1925, p. 8222.

procura pescarilor hrană, îmbrăcăminte, scule și materiale de pescuit, s-au înființat și au funcționat în Delta Dunării câteva cooperative pescărești, pe la punctele Jurilofcă, Periprava, Chilia Veche, Tulcea, Sfântu Gheorghe, Caraorman, Murighiol, care însă, nu au avut viață lungă, rămânând datorare în doar câțiva ani de activitate la casa centrală a cooperativei, pentru creditele luate, și la administrația financiară, pentru impozitele din vânzarea peștelui, cu sume foarte mari pe care nu le-au mai putut achita, fapt pentru care bunurile lor aveau să fie puse sub sechestru și scoase spre vânzare la licitație publică. Astfel, în toamna anului 1927, cooperativa „Crapina” din comuna Tulcea I.C. Brătianu, cu 106 membri, „din 14 năvoade, rămăsese cu două năvoade și acestea putrede și datorare la centrală”; cooperativa „Crap de Aur” din Reni, care fusese condusă de oameni străini de pescărie care își urmăriseră propriile afaceri, la vremea aceea era datorare cu câteva milioane de lei; cooperativa „Holbina” (com. Murighiol), cu 65 de membri, din lipsă de buni conducători, la vremea aceea era în pragul falimentului, și numai intervenția centralei, care avea să pună în fruntea ei pe Ifrim Luchian, un priceput și destoinic pescar, avea să salveze pentru moment situația³⁰.

De vină pentru falimentul unor cooperative pescărești aveau să fie însă și membrii acestora, care, după ce luau împrumuturi de la cooperativă pentru hrană, îmbrăcăminte și scule, fugeau de acestea și predau peștele prins altor cherhanale, de unde luau alte împrumuturi. Ca măsură de prevedere, statutul societății de pescari „Sf. Nicolae” din Chilia Veche, cu 31 membri, înființată în 1925, avea să prevadă că: sumele ce urmau să fie împrumutate trebuiau aprobate sub semnăturile lui Arsene Ciolacu, președinte și casier și a încă 7 membri; totalizarea câștigurilor se întocmea din 3 în 3 luni, iar bilanțul în fiecare an, la 1 ianuarie³¹.

În finalul cuvântării sale, Gh. Cristea avea să propună pentru salvarea economiei naționale a pescuitului, desființarea prețului maximal stabilit de stat, acordarea licitației la tot peștele vânat, și libertate deplină comerțului de pescărie³². În a doua zi a congresului avea să ia cuvântul Mitică Luca, mare negustor de pescărie tulcean, care va solicita introducerea licitației și la partea din peștele convenit pescarilor, care de regulă era plătit pe loc de cherhanagii; darea în arendă a bălților, sistem care se practicasese pe timpuri și în Delta, și înființarea de școli pescărești pentru pregătirea personalului.

Cu multă vreme în urmă, mai exact în toamna anului 1901, fusese aprobată înființarea unei școli elementare de pescărie în Delta, la Sfântu Gheorghe, organizarea acesteia urmând să fie studiată în înțelegere

³⁰ „Curierul Tulcei”, anul VI, nr. 211 din 22 septembrie 1927.

³¹ „Gazeta de Constanța”, nr. 96 din 5 iulie 1925.

³² „Universul”, anul XLI, nr. 156 din 10 iunie 1923.

cu dr. Grigore Antipa, pe atunci directorul pescăriilor, și revizorul școlar tulcean Vasile Vartolaș, pentru funcționarea ei urmând să fie utilizate subvențiile prevăzute în bugetul diverselor comune din județul Tulcea³³.

Prima școală profesională inferioară propriu-zisă, frecventată de absolvenții școlii primare, pentru învățarea unei meserii, avea să se înființeze la Tulceatocmai în toamna anului 1920, iar după trei ani, din cei doi absolvenți, unul îmbrățișase croitoria iar celălalt tinichigeria³⁴. Cât depre meseria pescuitului, de abia din toamna anului 1944, avea să se înființeze și să funcționeze în comuna Zebil (jud. Tulcea) un cămin de ucenici piscicoli, creat în scopul formării, cu concursul statului, a unui număr cât mai mare de pescari, buni cunoscători ai îndeletnicirii pescuitului³⁵.

În continuare, avea să ia cuvântul avocatul Nicolae Georgescu-Tulcea, care avea să arate că greutățile întâmpinate de pescarii vânzătorierau din cauza legii pescuitului din 1896, care stabilea monopolul și prețuri maxime, și ca urmare solicita: modificarea legii pentru a se încuraja inițiativa particulară, desființarea cotei, micșorarea dijmii plătite de pescari care era calculată la suta de lei din vânzarea peștelui, statul urmând să-și oprească dijma în natură, și să se refacă instrumentele distruse de război.

Menționăm că, încă din vara anului 1919, Direcția generală a pescăriilor statului avea să întreprindă tratative cu diferite firme din Anglia și Franța pentru cumpărarea unui stoc de unelte pentru pescărie³⁶. La începutul anului 1923, pentru ajutorarea pescarilor de meserie cu scule și material de pescuit cu preț scăzut, administrația pescăriilor din Tulcea organizase o licitație publică pentru circa 3 mii kg de bumbac pescăresc de diferite mărimi, circa 10 mii decărlige pentru somn și circa 250 kg ață de in, cu prețul de începere a licitației: pentru bumbac 110 lei/kg, cârligele cu 8,50 lei suta de bucăți, iar ață de in cu 200 lei/kg³⁷.

La Tulcea, funcționa din anul 1921 fabrica de frânghie și scule pescărești a lui Efim Vladimirov, cu ateliere în str. Griviței nr. 54, cu 6 muncitori, care producea anual circa 120 tone de frânghie³⁸. În vara 1923, fabricantul tulcean solicita avizul inspectoratului industrial în vederea reducerii taxelor vamale pentru cânepă importată, necesară confecționării

³³ „Monitorul Oficial” nr. 95 din 29 iulie 1901, p. 3582.

³⁴ „Vocea Sfatului Negustoresc”, anul III, nr. 25 din 12 august 1924.

³⁵ „Monitorul Oficial” (Partea I) nr. 272 din 23 noiembrie 1944, p. 7589.

³⁶ „Îndreptarea”, anul II, nr. 98 din 3 mai 1919.

³⁷ „Buletinul Oficial al Jud. Tulcea”, anul II, nr. 4 din 1 ianuarie 1923.

³⁸ Valentina Postelnicu, *Date și considerații privind industria jud. Tulcea*, în „Steaua Dobrogei”, anul VI, nr. 1-2 din iunie 2004, pp. 58-60.

sculelor pescărești și frânghiilor, căpeștelor și ștreangurilor de ham, pentru trebuințele pescarilor din Dobrogea³⁹.

Ca urmare a războiului, însă, prețul sculelor și materialelor pescărești avea să crească foarte mult; conform celor scrise în ziarul „Aurora” din 5 iulie 1925, bumbacul necesar confecționării plaselor, adus din import, costa în 1916, 60-80 lei/kg, iar acum, 3-4 mii lei/kg; costul unui barcăz cu care se ieșea la mare, înainte era 300-400 lei, iar acum 12-14 mii lei; o mie de cârlige de Norvegia pentru morun, nisetrul, somnul, înainte costa 25-35 lei, azi 5-6 mii lei; prețul catranului folosit la întreținerea sculelor, crescuse de la 30 bani la 12 lei/kg, iar al cizmelor de la 15-20 lei la o mie de lei⁴⁰.

Dându-și seama că scumpetea unor produse și are cauza în taxele vamale, guvernul avea să hotărască revizuirea tarifului vamal general, însă, în toamna anului 1927, Camera de comerț Galați avea să atragă atenția că existau și alte considerații de care trebuia să se țină cont: erau unele articole la care taxa vamală foarte mare rămânea nejustificată, deoarece acele articole nu se produceau în țară, cum eră de pildă bumbacul pescăresc, iar taxele la sacii și pânza de iută ce se aduceau din străinătate, era de 300 de ori mai mare ca înainte de război⁴¹. La Galați, la vremea aceea, funcționa renumita fabrică „Năvodul”, care dispunea de instalații moderne și numeroase mașini, și producea anual circa 800 tone sfoară și frânghii de cânepă, bumbac și sfoară de Manila⁴².

Deputatul Georgescu-Tulcea avea să mai solicite și ca permisele de pescuit care se acordau de către administrația pescăriilor, să poată fi scoase imediat după cerere. Conform legii pescuitului publicată în „Monitorul Oficial” nr. 153 din 10 octombrie 1896, „nimeni nu putea pescui într-o apă deschisă fără consințământul scris al proprietarului sau arendașului dreptului de pescuit în acea apă” (art. 9), iar permisul de pescuit, se putea refuza sau retrage persoanelor care în ultimii doi ani suferiseră condamnări „de la 4 săptămâni închisoare în sus, pentru încălcarea măsurilor de poliție a pescuitului” (art. 11).

În toamna 1927, cu ocazia unei consfătuiri între parlamentarii județului și pescarii tulcenii, aceștia din urmă aveau să solicite, ca pe baza permisului de pescuit, să fie liberi a pescui nu numai în apele județului, ci și în întreaga țară. Administratorul Pescăriilor Tulcea de la acea dată, ing.

³⁹ „Buletinul Uniunii Generale a Industriașilor din România”, anul II, nr. 13-14 din 1-31 iulie 1923.

⁴⁰ „Aurora”, anul III, nr. 508 din 5 iulie 1925.

⁴¹ „Buletinul Uniunii Camerelor Comerciale”, anul II, nr. 10 din octombrie 1927, p. 401.

⁴² Radu Volbură, *Anuarul general al orașului Galați și al jud. Covurlui 1930-1931*, Tip. „Dunărea”, Brăila, p. 17.

Traian Delighios, avea să răspundă că în țară sunt bălți unde pescarii din acele localități au făcut cheltuieli pentru întreținerea lor, și deci nu-i pot lăsa pe alții la pescuit; bălțile din jud.Tulcea nu aveau nevoie de așa cheltuieli și se puteau pescui de oricine, iar atunci când s-a împușinat peștele din Deltă, s-au dat astfel de permise. La pescuit în apele Regionalei Brăila se duceau pescarii din împrejurimi, iar dacă s-ar fi dus pescarii din Deltă, cei mai buni pescari din țară, în două zile ar fi prins tot peștele, și nu ar mai avea ce pescui⁴³.

În cuvântarea de la Congres, deputatul Georgescu-Tulcea mai propunea ca în școlile primare, la lucrul manual, să se confecționeze instrumente pescărești, iar pescarii vânători să fie militarizați pe loc, după ce se prezentau la recrutare, măsură care mai fusese propusă și la izbucnirea războiului trecut. La vremea aceea, conform programei de studii, în școlile primare rurale, elevii practicau meseriile cunoscute de învățători, meserii care nu necesitau o dotare specială cu scule, precum confecționarea frânghiilor, împletiturilor din paie, papură, sau nuiete.

În cea de-a doua zi a Congresului, a mai luat cuvântul și delegatul pescarilor din Turtucaia, T. Baltag, care a arătat că marea lipsă de pescari este și din cauza scumpirii permanente amaterialelor pescărești; la Turtucaia, din cei 3 mii de pescari de dinainte de război, nu se mai găseau decât 200. În plus, statul arendase toate bălțile sale diferiților negustori, avocați și preoți, care nici măcar nu știau ce însemna o undiță.

Delegatul solicita să i se dea pescarului cota destinată în natură și propunea crearea industriei peștelui în țară, în colaborare cu industriași străini, competenți. Menționăm că la vremea aceea, conservarea peștelui prins în apele țării se făcea mai mult prin sărare, uscare sau afumare (batog și balâc de morun), iar din străinătate se aduceau: heringi și scrumbii în butoaie, cutii cu fileuri de hering marinate, sardele în untdelemn (în cutii de tablă), sardele „rusești” cu ceapă, salată de țări, ș.a.

Având în vedere că se importau tot mai multe conserve alimentare în cutii de tablă, în anul 1921 vor fi introduse în regulamentul pentru controlul alimentelor și băuturilor câteva prevederi de care trebuia să se țină seama: cutiile să fie bine cositorite, interiorul lor să fie lăcuit sau emailat, îmbinarea cutiilor să se facă mecanic, iar materialul de lipire să fie aplicat pe cutii, întotdeauna pe dinafară⁴⁴.

În primăvara 1920, luase ființă la Tulcea societatea „Delta Dunării”, pentru fabricarea conservelor de pește, care avea ca președinte pe avocatul Nicolae Comșa, fost primar al Tulcii, administratori delegați pe avocatul I.

⁴³ „Curierul Tulcei”, anul VI, nr. 214 din 27 octombrie 1927.

⁴⁴ „Monitorul Oficial” nr. 204 din 9 decembrie 1921, p. 8715.

N. Drăghici (directorul „Băncii Românești” din Tulcea, fost deputat) și Mihail Dobrescu (mare comerciant local de pescărie), ca director general pe dr. I. Călinescu, medicul veterinar al județului, iar vicepreședinți pe Gh. Lupu (directorul „Băncii de Scont” Tulcea) și Efim Vladimirov, fabricant de frângărie și scule de pescuit⁴⁵. Societatea avea puncte de lucru la Sulina, la Sfântu Gheorghe și la Vâlcov, comună mai puțin afectată de război, unde funcționa și fabrica de conserve de legume „Frații Chiric Ersov”, singura de acest fel din jud. Ismail⁴⁶; societatea „Delta Dunării” mai avea participatie și la societatea română de pescuit „Sasic” (Basarabia), care vâna în apele maritime teritoriale din zonă și în lacurile sărate ale mării de pe coastele Basarabiei, renumite pentru bogăția recoltelor de chefal⁴⁷. În urma anulării de către curtea de apel din Constanța a contractului pe care îl avea cu statul, de a pescui în Marea Neagră, în vara anului 1921 societatea tulceană avea să încheie o convenție cu societatea portugheză „Santos” din Lisabona pentru exploatarea pescuitului în apele internaționale⁴⁸.

La încheierea celor două zile de dezbateri, s-a hotărât ca o comisie formată din Gh. Cristea (Tulcea), Valabiov (Vâlcov), căpitanul Chabert (Turtucaia), Dănilă Alexandrov (Sfântu Gheorghe) și Harpacev (Sfîștofca), să prezinte ministerului agriculturii un memoriu cu chestiunile discutate la congres, iar următorul congres al pescarilor vânătorisă aibă loc la Ismail⁴⁹.

După terminarea Congresului, dr. Popescu Daia, Șt. Polihroniade, dr. I. Călinescu și ziariștii prezenți au inspectat cherhanalele de pe malurile Dunării până la Sfântu Gheorghe, unde au asistat la combaterea stolurilor de lăcuste care făcuseră mari pagube recoltelor și mai cu seamă grădinilor de zarzavat din Deltă.

ROMANIAN FISHERMEN'S CONGRESS (TULCEA, JUNE 10 - 11, 1923)

-abstract-

Key Words: food crisis, Fisheries Law, Danube Delta, fishing cooperatives, smuggling, prohibition, fishing gear.

⁴⁵ *Idem* nr. 41 din 26 mai 1921, p.1451.

⁴⁶ Forța motrice era de 12 HP, avea 5 mașini pentru cutiile de conserve, o mașină de măcinat și frământat, și una de tocat zarzavaturi, și folosea până la 12 lucrători și 2 funcționari, v. „Argus”, anul X, nr. 2025 din 1 decembrie 1919.

⁴⁷ „Monitorul Oficial” nr. 42 din 30 mai 1922, p.2153.

⁴⁸ „Universul”, anul XXXIX, nr. 157 din 15 iulie 1921.

⁴⁹ *Idem*, anul XLI, nr. 157 din 11 iunie 1923.

After the end of the Great War, when famine threatened the country's population, fish could partly replace the acute lack of meat, but during the two years of war fishing in the Danube, Delta and the Sea had suffered a lot: most of the waters were unfishable due to being in the front area; the boats and fishing tools were requisitioned by the enemy, and those left to the population, no longer repaired due to lack of money and materials, had rotted; many of the commercial fishermen were mobilized; and the ponds, no longer cared for, became devoid of fish.

Considering the circumstances, aiming at the relaunch of fishing, the first Romanian fishermen's congress was to be held in the city of Tulcea, at the gate of the Danube Delta, on June 10-11, 1923, in which many of the issues of interest were to be debated, such as: taxes to be paid to the state by fishermen, compliance with the fishing ban periods, issuing fishing permits, association of fishermen in cooperatives.